

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rekopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.—Din, za naročnike v
inozemstvu 40.—Din letno.
Posamezna številka po 1.—Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane,
razpise služb je plačati po 75 para za
vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat 75 para
za nadaljnja uvrčenja primeren popust.
Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva
UJU ima s članarino tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvu na-
ročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Naš kulturni program.

(Smernice.)

Zahteva globoko zasnovanega in jas-
nega kulturnega programa. — kot pred-
pogoji za vsekakršno uspešno sistematično
in velikopotezno delo. — je neoporečna.

Naša napaka dosedaj je bila, da smo
se pri skupščinah in sejah pečali več s po-
drobnimi in upravnimi kot pa programa-
tičnimi vprašanji ter smo zelo radi izpre-
minjali svoje načelno stališče v progra-
matičnih točkah — če bi imeli enkrat iz-
kristaliziran, tiskan skupen celoten pro-
gram in bi se izpremembe vršile le z di-
rektnim povdarkom izmenjave programa
— bi bilo morda tudi v tem pogledu
boljše.

Taktika in razmere so sestavljale
prav čisto naše zahteve, zato smo jih tu-
di čisto izpreminjali z ozirom na taktiko
in razmere: naša slabost je bila, da smo
raje popustili od stališča in dosegli vsaj
delne uspehe, kakor da bi vzdržali načel-
no stališče in doživeli neuspeh; saj pa za-
hteva načelna politika tudi močnih kul-
turnih ljudi v ozadiju, da znajo presojati
tudi neuspehe zaradi načelnega stališča in
jih šteti kot uspehe vztrajnosti programa-
tičnega postopanja.

Že iz tega ožira se nam vidi potreba
nekega stalnega fiksnega programa
nujna, da nam kljub popustljivosti taktike
in razmer ostane neupogljiv naš pro-
gram, ki nam mora ostati vodnik za naše
nadaljno delo.

Predvsem pa se moramo zediniti, ka-
tera načela stališča sprejmemo v naš
kulturni program, kaj naj isti obsega in
katera mu bo glavna smer?

Glavne njegove smeri smo se že zad-
ničili na tem mestu dotaknili in naj se do-
tična izvajanja smatra kot del te celote.

Vse naše stremljenje mora iti za tem,
da uveljavimo v javnosti naš kulturni pro-
gram, ki ga sestavlja šolski, sta-
novski — in prosvetni pro-
gram: organizacija nam mora biti le
sredstvo za uveljavljanje tega kulturnega
programa ona mora biti le naša uprava,
ki služi temu kulturnemu programu in ga
skuša uveljaviti pri vseh kulturnih skupi-
nah in političnih strankah — na drugi

strani mora organizacija biti gibalno in no-
tranja sila našega pozitivnega dela in di-
rektnega uveljavljanja kulturnega progra-
ma v narodu

Pravno podlago kulturnega programa
ima tvoriti šolsko-politiški pro-
gram — kot pravna podlaga in organi-
zacija za kulturne smotre.

Šolsko-politiški program
mora obsegati vse naše šolske zahteve, ki
naj se uveljavijo potom zakonov in te-
meljna načela šolske — politike, ki naj se
uveljavljajo in po katerih naj se izvajajo
zakoni in ravnaio šolske odredbe, ki za-
devalo prosvetno politiko šolstva.

Stanovsko-politiški pro-
gram mora obsegati vse naše zahteve
stanovsko — političnega značaja, ki naj se
uveljavijo potom zakona in to pravne in
materijalne zahteve; poleg tega naj obse-
ga temeljna načela, ki naj se uveljavljajo
pri izvaianju stanovsko — političnih vpra-
šanih in po katerih naj se ravnaio odredbe
pravnega in materialnega stanovsko-po-
litiškega značaja.

Splošno prosvetno — politi-
ški program obsega naše zahteve, ki
zadevalo splošno izvenšolsko prosvetno-
politiko, z ozirom na naširšo splošno
ljudsko prosveto in kulturno povzdigo na-
roda ter tozadevne zahteve, ki naj se uve-
ljavijo z zakonom: poleg tega obsega te-
meljna načela narodno-prosvetnega zna-
čaja, po katerih se hočemo ravnati pri iz-
vaianju našega kulturno prosvetnega pro-
grama in pri narodno — prosvetnem delu
potom naše stanovske organizacije in po-
tom našega stanu v splošnem.

Pravo vsebino tem pravnim odnoša-
jem na daje šele naš kulturno — šols-
ki, kulturno — stanovski in
kulturno — prosvetni program,
ki tvorijo bistvo našega splošnega kulturne-
ga programa: to so kulturna, etična in
socialna načela, katerim imajo služiti ti
programi.

Šolsko — politični, stanovsko — poli-
tiški in prosvetno — politični program niso
sami sebi namen, temveč tvorijo le pod-
lago za uveljavljanje šolske — kulturnih,
stanovsko — kulturnih in prosvetno — kul-
turnih smotrov, ki so notranja vsebina in
naloge teh političnih programov. To ome-

niamo s posebnim povdarkom, da je uve-
lavljanje naših zakonitih zahtev šele pod-
laga in le sredstvo v dosego kulturnih
smotrov.

Kakor je delavni program šolsko-po-
litiškega in šolske — kulturnega programa
namenjen evoluciji mladine, tako je poli-
tiško in kulturno — prosvetni program na-
menjen povzdigi in evoluciji šoliodrasle
mladine in ljudstvu a predpogoji obema je
povzdiga in evolucija učiteljskega stanu
samega in precizna priprava za to delo,
ki ji je podlaga politično — in kulturno-sta-
novski program.

Kulturni smotri in programi so v tako
tesni zvezi s političnimi in tvorijo njih no-
tranjo vsebino, da jih ni mogoče ločiti iz
njih in jih posebej navajati, brez zveze.

Kulturno — šolski program
ima obsežati naše zahteve, ki jih ima šola
dosezati pri izobrazbi in vzgoji mladine in
načela, ki naj se uveljavijo pri izobrazbi
in vzgoji mladine v predšolski in šolski
dobi ter delovni program na tem polju;
ustanove v to svrhu, pri katerih naj sode-
lujemo in v kateri smeri ter katere naj v
lastnem delokrogu snujemo.

Splošno kulturno — pro-
svetni program ima obsežati naše
zahteve, ki naj se uveljavijo pri izobrazbi
in vzgoji šoliodrasle mladine in ljudstva,
izročenih nam mas. metodami narodno —
prosvetnega dela in delovnim progra-
mom, kateremu naj bodo najvažnejše pa-
noge: negovanje narodnega zdravja; eko-
nomska okrepitev naroda; izobraževanje
naroda; namreč delo za širjenje znanja,
utrjevanje morale, negovanje pravnega
smisla in njegovega umetniškega okusa;
poznanje naše države; poznanje posamez-
nih delov naroda, nam sorodnih in kultur-
nih narodov ter njihove kulture. Določati
ima kulturne ustanove, pri katerih naj so-
delujemo in v kateri smeri naj se vrši to
sodelovanje ter katere ustanove naj v
lastnem delokrogu organizujemo in jih
ustanavljamo v to svrhu.

Kulturno — stanovski pro-
gram ima obsežati naše zahteve, ki naj
se uveljavijo pri izobrazbi in vzgoji učitel-
stva in naraščaja; one, ki zadevajo na-
daljnjo izobrazbo učiteljstva; znanstveni
študij, ki naj bo podlaga uspešnemu na-

rodno — prosvetnemu delu za povzdigo
splošne ljudske prosvete; ima določati de-
lovni program na teh poljih in ustanove,
ki naj jih osnavljamo in organizujemo v
to svrhu.

Pri uveljavljanju celotnega našega
kulturnega programa nam mora biti pred
očmi vedno kulturna celota naše države
in novi kulturni smotri, pred katere smo
postavljeni z ozirom na kulturno konfigu-
racijo v naši državi; naše stremljenje se
ima usmerjati vedno z ozirom na enotni
skupni kulturni smoter; pred očmi nam
mora biti notranje prerčenje — evolucija
— vsega naroda v to svrhu, katere stal-
nost nam osigura le močna kulturna pod-
laga in visoka kulturna stopnja.

Globoko uverjenje v našo mladino, v
njene sposobnosti in vsprejemljivost za
vse etičko visoko, moralno dobro in so-
cialno koristno; da je mladina najhitreje
in napolnjenее sposobna otrasti raz sebe
slabosti sedanje dobe in se posvetiti delu
za novo življenje v splošno dobrobit; da
bo volina razviti svoje sposobnosti in vo-
lio v tej smeri k plemenitosti, nas pa do-
vaja do tega da vse svoje sile posvetimo
tudi mi sedaj edino delu za dosego teh
smotrov pri mladini, da delamo le med to
mladino in s to mladino, da s to mladino
uveljavimo naš kulturni program in po-
tom te mladine uveljavimo šolo in učitel-
stvo kot splošen prosveten faktor, ki ne
bo služil le šolstvu, temveč tudi povzdigi
izvenšolske splošne ljudske prosvete.

—k.

Izpremembe poslovnika UJU — poverjeništvo Ljubljana.*

(V smislu sklepa UJU — pov.
Ljubljana, po izpreminjeval-
nih predlogih okrajnih učit.
društev.)

(Poročevalec: Ivan Dimnik.)

§ 5. b). Pristop k poverjeništvu se ja-
vi lahko vsak čas.

* Glej Učit. Tov. z dne 18. maja t. l.
št. 20. — Izpremembe so razprto oz.
debelo tiskane.

LISTEK.

JOSIP LAPAJNE:

Živa knjiga — živa beseda.

Ko sem ob Plitvičkih jezerih strmél v
divje peneče se slapove in se divil ne-
beško-prirodni lepoti, sem mislil na naše
učiteljstvo, našo šolo, naš naraščai, našo
deco, našo vzgojo, naš pouk. Koliko gre-
ha nesmrtnega! Tu živa knjiga, ki rodi
žive besede, živ pouk, žive sadove, tam
mrtva knjiga s čisto mrtvimi uspehi. Ne
po knjigah, tu v prelestni lepoti narave,
med ljudstvom, iz naroda išči blaženega
spočetja svojemu delu.

Da spoznamo istino o našem bratu
sosedu, se nas je četvorica odločila, da s
kolesi prepotujemo Hrvatsko Primorje.
Rečeno — storjeno. V svrhu enotnosti
potovanja smo si izvolili izmed sebe svo-
jega harambašo, blagajnika, tehnika in
kapelnika, vsak posameznik pa se je mo-
ral zavezati, da sodeluje v vseh področjih
načelnikov.

Bilo je 1. avgusta. Po 20—30 km vož-
nje smo se sestali v Ljubljani pri »Novem
štetu«, trije iz Črnega grabna, eden iz
Grintavčevega Podgorja. Z radostnimi ob-

razi so tovariši ogledovali veliko pod-
kev, ki sem jo našel spotoma, saj to je
znamenje sreče in upanje, da se srečno
vrnemo. Ob pol 17. uri smo se odpeljali.
Kilometerski števec na mojem sprednjem
kolesu se je 48krat prevrnil, ko smo se
vsidrali pri ribniškem Cenetu. Prav la-
skava je bila pozornost Ribničanov, da so
nam ob vzorejemu ganljivo pritrkavali;
sicer nam je nekdo pozneje hotel zagre-
niti dobre vtise češ, da potrkvajo so-
prazniku, toda to nas ni motilo, kajti na
Gorenjskem nabijajo le ob posebnih slo-
vesnostih. Posebnost za Ribnico se nam
je zdela, da imajo več psov kakor hiš in
čudili smo se da se tržani ponoči tako
nemoteno zabavajo ob tuljenju basih mr-
cin, ki nam navadnim zemljanom niso do-
volile, da bi tudi za trenotek zatisnili oči.
Naveličani ponočne zabave, smo jo ob 34
na 6. uri po skrajno zanemarijeni cesti od-
kurili proti Kočevju. Ura je kazala 8., šte-
vec pa 65 km, ko smo pričeli ubirati pot
v Potokarjevo prognanstvo. Cesta raz-
rita, strma, že kmalu zgubila vozno spo-
sobnost. Kakor smo vajeni doma smo
ogovarjali ženice na polju, deklice pri de-
lu, možake na cesti. Dočim so nam prve
odgovarjale v mešanem kočevsko-nem-
ško-slovenskem narečju, so bile druge tr-

doglavejše trdeč, da ne razumejo »slove-
nisch« — (ne več »bindiš«), možaki so
nekač mrmrali med zobe, otrokom pa se
je zdelo smešno da bi nam odgovarjali
slovensko. Večina niso vedeli kako se pi-
še učitelj ali učiteljica kvečjemu so ve-
déli, da so isti Kočevjarji. Tudi na naši
šoli svoje čase otroci niso poznali učitel-
jstva po imenih; eden je bil »ta velk«,
(skrival »ta vampast«), drugi »ta mal«,
tretji »ta zmrišen« ena je bila »ta debela«,
druga »ta mala« itd. vse, samo imena ne.
Zavzel sem se, da bom odslej še skrbneje
pazil na poznavanje razredov in imen
Vse kočevske okoliške šole imajo še da-
nes nemške napise »Volksschule«, pod
njimi pa, kakor v zasmeh slovensko
označbo z nemškimi kurendnimi črkami.
Bi se li ne dalo pristnih Kočevjarjev na-
mestiti s slovenskimi učnimi močmi?
Sledovi vsiljenega nemštva so segali sko-
ro do Banjaloke, kjer smo se spominjali
nokomega tovariša Potokarja, dni ki so
bili, in ki naj se nikdar več ne povrnejo.
Tu, v tej oddaljeni zapuščenosti, ob raz-
drapanem, trhljem šolskem poslopju, sem
se domislil tudi gospic tam v lepih gore-
jskih ravninah, ki jim je vsaka pot do že-
leznice predolga. Samo nekaj dni sem
gor in šola življenja bi bila utešena. Ni-

nam namena opisovati naše pokrajine,
zato naj vas povedem po brzi vožnji na-
vzdol na nekdanjo hrvatsko mejo na Bro-
du ob Kolbi. Konečna pot je bila tako srt-
ma, da sva se s tovarišem pomaknila na
dozdevno bližnjico, ki naju je pa zavedla
v še hujšo grapo. Zaman smo ob pol 13.
uri iskali no gostilnah tonlega prigrizka;
moralimo se zadovoljiti z zalogo našega
telničnega načelnika, ki je bil že nejevo-
lien na svojo prtljago. Ko smo se pova-
ljali v topli Kolbi smo ob pol 15. uri na-
stopili pot med brate, ki nas je pred njimi
svaril brodski vstolničar, češ: boite se
Hrvatov!

95 km se je za 8 km podaljšal, predno
smo zopet dospeli na planoto nasprotnega
brega. Molče smo rinili naša lahka vozila
predse pomiljujoč ubogo živino, ki voz
za vozom vlačil po strmem bregu iz bro-
dskih žag tja gor na oddaljeno železniško
progo. Števec nam je kazal 107 km, ko
smo po visoki planoti privozili v Delnice,
zadnjo živliensko postajo pokojnega mi-
nistra Draškovića. Dolgo mesto z malimi
hišami, ne baš prav lično se nam ni zdelo
primerno za kako letovišče, ko pa smo ga
zapustili, nas je ognil za dolgo pot do
Lokve (115 km) temen gozd bujno rasto-
čih smrek najracional, urejen in oskrbo-

§ 7. c). Poedinec se smatra za izstopnega tudi tedaj, ako je dolžan na članarini za tri mesece in jeno plača po trikratnem opominu, četudi ne prija svojo izstopa; v tem slučaju je dolžan plačati članarino in naročnino za obvezne liste do istega dne, ko to naznači okrajno društvo poverjeništvu, da ga črta iz imenika in mu list ustavi. V slučaju neiztrljivosti po trikratnem opominu izroči se terjatev odvetniku.

§ 13. Ožji svet rešuje vse tekoče zadeve, objavlja svoje sklepe v pokrajinskem in centralnem stanovsko-politiškem glasilu. Vsa važnejša vprašanja se morajo dati vedno v pretres okrajnega društva in po zaslišanju mnenja istih se sešle sklepa v odsekih, oziroma nato pri ožjem in širšem svetu in pokrajinski skupščini. Ožji svet določa dnevni red sejem širšega sveta.

§ 21. a) Stalni odseki so sledeči:

7. odsek za obmejno šolstvo;

8. stanovsko-obrambni odsek.

b). Smoter odsekov je sledeč: 7. **Odsek za obmejno šolstvo** ima skrbeti za čim intenzivnejše kulturne stike z narodno-obmejnimi in ogroženim šolstvom in učiteljskim svetom na severu in jugu; ima informirati na šolsko javnost o stanju tega šolstva, o stanovskem in šolskem pokretu na tamošnjem ozemlju in okoliših, ki jih je potreba podvzeti v svrhu okrepitve našega stanu, šolstva in narodnega življenja na teh ozemljih.

Stanovsko-obrambni odsek ima nalogo zbirati točne podatke o vseh nepravilnostih in krivicah, ki bi se dogajale našemu stanu, o napadih na naš stan v tisku in besedi ter na podlagi tega organizirati primerno obrambo; sestavljati poročila na šolske oblasti, interelacije za državno zbornico ter skrbeti, da se napadi uradno in privatno zavračajo, popravljajo in preprečujejo, ter uporabiti vsa sredstva, da se širjenje šolstva in učiteljskega nasprotja javnega mnenja omeji.

c) Vsak odsek ima tri stalne člane, ki tvorijo eksekutivno odseka, izvenšči gospodarski, odsek za obmejno šolstvo in narodno-prosvetni odsek, ki imajo po štiri člane ter odsek za stanovski naraščaj, ki ima pet članov; izven teh članov, se popolnijo odseki ob priliki zborovanja širšega sveta in pokrajinske skupščine še s pridelenimi člani, ki so za te prilike enakopravni s stalnimi člani odsekov.

d) Iz gospodarskih ali drugih tehničnih razlogov sme skupščina zmanjšati število odsekov in nalogo ukinjenih odsekov prenesti na drug odsek; enako sme izvoliti za posebne zadeve tudičasne odseke, jim določiti delokrog in delovno dobo.

e) Stalni člani odsekov so: 1. v **stanovsko in šolsko-politiškem odseku** strokovni tajnik in dva člana, ki jih izbere širši svet, upoštevajoč v prvi vrsti priznanje strokovnjake na teh poljih; 2. v **gospo-**

darskem odseku, glavni blagajnik, upravnik rezervnega sklada in dva izbrana člana kot v točki 1.; 6. v **odseku za stanovski naraščaj** eden odbornikov ožjega sveta in po en član in ena članica iz odseka za stanovski naraščaj od enega okrajnega učiteljskega društva, v kojem področju so učiteljskega; 7. v **odseku za obmejno šolstvo** eden odbornikov ožjega sveta in tri člani izbrani kot v točki 1., sorazmerno razdeljeni za severno in za južno ozemlje, ki poznajo tamošnje razmere so eventuelno služili na severno ozemlju; 8. v **stanovsko-obrambni odseku** en član ožjega sveta in dva člana izbrana kot v točki 1.

e) izven teh članov voli za vsako priliko (zborovanje širš. sveta, pokr. skupščino) širši svet še po 2-5 članov v vsak odsek, ki jih izbere iz navzočih članov oziroma delegatov širšega sveta in pokrajinske skupščine. Volitev izostane, če se ti člani sami prijavijo za sodelovanje v odsekih.

§ 26. V nujnih slučajih so ožji svet z enotretjinsko večino, a širši svet in pokrajinska skupščina sklepni ob vsakem številu članov. Vendar mora take sklepe potrditi naslednja pravomočna seja ali zborovanje, sklepna v smislu § 24. tega poslovnika, sicer se smatrajo za razveljavljene.

§ 28. d) Okrajna učiteljska društva, v kojih področju so učiteljskega, izvolijo tudi člane odsekov po § 21. d) 6. tega poslovnika, ki jih morajo takoj po izvolitvi prijaviti poverjeništvu.

d) Mesta strokovnega tajnika in urednikov je razpisati in se je pri volitvi in odločanju teh mest ozirati na prijavljene reflektante za ta mesta.

§ 31. Z vzklikom se sme voliti v smislu čl. 29. pravil UJU le tedaj, če glasuje za ta predlog dvetretjinska večina upravičencev. Člani ožjega sveta se v vsakem slučaju volijo z listki.

§ 37. Predloge za stalne člane odsekov po § 21. d) tega poslovnika lahko pošlje okrajna društva poverjeništvu, ki jih pred volitvami izroči širšemu svetu. Na te predloge se je treba ozirati, kolikor dopušča število članov v posameznih odsekih.

§ 40. Potne stroške in dnevnice plačajo:

c) stalnim članom odsekov iz blagajne okrajnega društva, kateremu pripadajo, v slučaju, da niso ista to v stanu, pa iz rezervnega sklada.

§ 48. Denarni promet se vrši lahko potomo poštnečkov, urada. Okrajna društva, ki niso pri čekovnem uradu, določijo vsako leto do meseca decembra, kako naj se pobira in plačuje članarina za prihodnje leto.

§ 49. Blagajniki okrajnih društev pobirajo članarino od društvenikov celoletno, polletno, četrtletno ali mesečno vnaprej, kakor določijo društveniki na zadnjem vsakoletnem zborovanju za naslednje leto. Ta sklep je javiti vsako leto glavnemu blagajniku poverjeništvu.

§ 50. Okrajna društva morajo poravnati poverjeništvu članarino vnaprej za isto dobo, kakor jo prejemaio v smislu sklepa § 49. tega poslovnika in za toliko članov, kolikor jih je bilo prijavljenih.

§ 66. Društveno glasilo se urejuje v prvi vrsti v smeri, ki jo po naročilu pokrajinske skupščine zastopata ožji in širši svet in je urednik odgovoren samo njima za svoje poslovanje z ozirom na smer lista.

§ 79. Društveniki v poverjeništvu organiziranih članov (okr. dr.) dobe, proti povrnitvi stroškov, od svojega društva posebne legitimacije za dobo enega leta v dokaz da so člani naše organizacije. Enotne tiskovine izda poverjeništvu.

§ 83. Ta poslovnik se izpopolni vsako leto z vsemi obveznimi sklepi in določili o novih ustanovah poverjeništvu, ki jih sklone pokrajinska skupščina izvesti, ter se mora vsaka izpolnitev objaviti sproti posebi v stanovskem glasilu. Odbor okr. uč. dr. in poverjeništvu je odgovorno za evidenco vseh izpolnitev. Vsako peto leto se izda poslovnik z vsemi dopolnili in sklepi o izpremembah v tisku. Vsak član (okr. dr.) je obvezan prevzeti toliko izvodov kolikor ima društvenikov, s prirastkom za dobo petih let naprej. Stroške krijejo v smislu § 52. tega poslovnika.

Iz Jugoslavije.

— **Slovenčevemu »učitelju«**. Po štirinajstih dneh je slavnostno priromal »Slovenec« z napadom na naš list z ozirom na naš uvodnik »Zdravo, tovariši in bratje« ob priliki vsesokolskega zleta. Opustili smo že davno vsako polemiziranje s »Slovenčevimi« »učitelji«, ker je to za nas le izguba časa in ovira za naše pozitivno delo. O verskem vprašanju tudi ne bomo z njim debatirali, ker himavcu ni mogoče odkrito govoriti; če mu danes povem to, mu ni prav, če mu rečem ono, mu ni prav — ker ga vodi pri vsem le brezmejna strast, nestrpnost in omejenost. Pri tem pa ono podlo namigavanje in stikanje za pisec članka, kar najbolj karakterizira notičarja. Eno povdarjamo: režim je eno, mi smo drugo; država je za nas nad režimom, kakor je bila narodnost za nas nad režimom v Sušteršičevi dobi. Zmagala je narodna ideja in zmagala bo državna ideja, katere nositelji hočemo biti mi in je — Sokolstvo!

— **Delegate in člane pokrajinske skupščine** opozarjamo na izpremembe poslovnika, ki jih prinašamo v današnji številki. Prinesemo naj to številko in 20. štev. Učit. Tov. — kjer je natisnjen načrt poslovnika — s seboj v svrhu obravnave, ker posebni odtiski na skupščini ne bodo na razpolago.

— **Razdelitev države v kulturne — prosvetne oblasti — šolstvo in učiteljsvo.** — **Priponbe:** Ker zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli navesti teh pripomb v današnji priloki pod črto, jih navajamo tu in jih naj vsakdo upošteva pri dotičnih točkah:

1 Statistični podatki prebivalstva so vzeti na podlagi vladnega predloga o razdelitvi države na pol. oblasti ljudskega štetja z dne 31. decembra 1921.

Ker so bili le stari podatki vladnega predloga na razpolago, zato diferirajo statistični podatki nekoliko z onimi, ki

jih sedaj listi priobčujejo o političnih oblastih.

2 Statistični podatki šoloobvezne dece so vzeti kot minimalno število in so računani z $\frac{1}{2}$ prebivalstva, medtem ko tvori normalno $\frac{1}{3}$ pri šolskih statistikah.

3 Čl. 114 načrta »zakona o osnovnih školah« določa: »Vsak nastavnik ima svoj razred, ki lahko obstoji iz enega ali največ štirih oddelkov. — Razred z enim oddelkom ne more imeti več kot 60, a z več oddelki ne več kot 50 učencev. Kadar je število učencev višje, se mora razred deliti. — Za podlogo teh statističnih podatkov je vzeto 60 otrok na en razred in enega učitelja, upoštevajoč, da odpade nekaj šoloobveznih otrok tudi na meščanske, druge, strokovne in srednje šole; vendar so ta števila smatrati kot minimalna zahteva potrebnega števila razredov in učiteljsva. — Zahteva učiteljsva, organizacij je, da se izvede kot maksimalno število 40 otrok na eno učno osebo.

4 Ti statistični podatki so vzeti kot minimalna zahteva, ker je kot podlaga za povprečno število potrebnih šol vzeta trirazrednica, t. j. 180 šoloobveznih otrok.

5 Uradna statistika nam izkazuje koncem šolskega leta 1921/22 kot faktično stanje: 5974 ljudskih šol z okroglo 800.000 učenci in učenkami in 12.408 učnimi močmi. Gimnazij 134 s 50.482 učenci in 2656 učnimi močmi; učiteljske 32 s 5603 gojenci in 433 učnimi močmi; realnih gimnazij 5 s 3154 učenci in 138 profesorji. Mornarskih akademij 3 s 458 dijakov in 36 profesorji; meščanskih šol 62 s 4892 učenci in 365 učitelji. Raznih deliških strokovnih učnih zavodov 22 s 3910 učenkami in 272 učiteljicami. — Po naši statistiki bi bilo v naši državi 1.856.708 šoloobveznih otrok, za kar bi bila potreba otvoriti 30.985 razredov z enako učnimi osebami in 10.3016 oseb. Šol. Če upoštevamo, da pohaja nekaj šoloobvezne dece tudi v srednje, meščanske in druge strokovne šole, nam kaže statistika, da bo potreba dvigniti šolsko obveznost, število razredov, šol in učnih oseb za okroglo 100%, če bomo hoteli zadostiti zahtevam predvidenih zakonov in minimalnim zahtevam dobre ljudske prosvete.

6 »Načrt zakona o osnovnih školah« u kraljevinah Srba, Hrvatov in Slovenaca« po redakciji Glavnog Prosvetnog Saveta i prosvetnih delegata iz pokrajina. — Bajle so te določbe dobile neko redakcijo v oddelku za izdajanje zakonov predno je bil načrt predložen ministrskemu svetu.

7 »Služb. Nov.« št. 92, 28. aprila 1922 in št. 190, 19. maja 1922.

8 »Služb. Nov.« št. 92, 28. aprila 1922.

9 »Služb. Nov.« št. 92, 28. aprila 1922.

10 Platformo in bazo za rešitev tega vprašanja je podalo vodstvo slovenskega učiteljsva na seji širšega sveta ljubljanskega poverjeništvu Udruženja Jugoslov. Učiteljsva, dne 19. junija t. l. na kateri se je soglasno izreklo za enotno šolsko upravo obeh polit. oblastí v sledečem: »Širši svet UJU — poverjeništvu ljubljanskega se izreče za enotno — nerazdelno, za obe oblasti v Sloveniji skupno šolsko upravo. V korporaciji, kateri se bo poverila šolska uprava, pa morate biti obe oblasti enakomerno zastopani.«

11 Iz administrativno-personalnih ozirov se nižje izrekamo za večje število viš. šol. nadz. — inspektorjev in ureditev njihovega delokroga v teritorialnem obsegu, ki ga imajo politične oblasti.

12 Zal, le, da to oblastno večje ne predvideva in ne pritegne tudi voljenih zastopnikov učiteljsva iz posameznih šol, srezov v svrhu posvetovanja in zaslišanja tudi mnenj istega.

13 Tudi v tem državnem prosvetnem veču pogrešamo predvidevanja voljenih učiteljskih zastopnikov iz posameznih oblastí.

14 Ker so v številu razredov, pripadajočih na enega nadzornika všteti tudi razredi zabavišč in druge prosvetne ustanove, je vzetih kot pod-

van, povzročajoč pravi planinski vzduh čudotvornega učinka. Ker se nam je zdelo nemogoče, da bi posamezniki znali tako leno gospodariti z gozdovi, smo vprašali po lastniku in zvedeli kar smo domnevali. Ves velikanski kompleks je last grofov Thurn-Taxis.

V Lokvah smo malo obstali. Ura je kazala $\frac{1}{2}$ 18. števca 118 km. Načelnik pevskega odseka je krepko zastavil: »Primi ga bratec, nič se ne boji!«, mi ostali člani na smo ga še krepkeje podprli, hvala leč stvarnika za vse dobrote. Letoviščarjem na vrtu se je zmedel mariaš, oni drugi ob cesti so obstali, gostilničar je skakal samega veselja, klicač svojico ženo, češ, »Kranici so tu!«, mi pa smo navijali in navijali svoje gramofone. Jasni pogledi so švrkali za nami zanuščajočimi mično letoviško selo. V svoji navdušenosti je pevodovja zadel zadaj ob moie kolo in po prirodnih zakonih vstrajnosti se je prekucnil preko balance, a vendar leno poskočil na noge. Teatraličen poklon gospodščinam na oknih — in že je bil za nami.

Cesta, ki se dokaj strmo spušča navzdol, se pri Jelenju (preko Mrzle Vodiče) odcepi od one, ki drži proti Sušaku in Reki. Ogromni promet s tovornimi avtomobili in težkimi vozovi nam ni dopuščal,

da bi mogli ponoči voziti po raztrganih kolesih. Ob 22. uri smo obstali v Meji, 145 km, ker smo upali tu dobiti cenejše prenočišče kakor v Bakru. Prijazna gostilničarka nam je prav materinsko postregla z vsem kar je premogla niena krasno urejena kuhinja. Domačini so nam odstopili 2 postelji, da bi ležali po dvoje, mi pa smo si jih razdelili v četvero. Na noč se je napravila nevihta, ki je nekoliko ohladila razbeljeno ozračje.

Ko smo si zjutraj ogledali prelepo cerkev in dolgo obmorsko selo smo se peljali tretji dan v Bakar (154 km). Mesto je mično, jaslicam slično gnezdece, ki mu je videti, da nastajajoči promet poživila in razvila. Radi prevelike dražnje smo se odpeljali v 4 km oddaljeni Bakar, kjer so nam dokaj ceneje postregli z ribami in dobro kapljico. Da smo se le malo oglasili s slovensko ponevko, so vsi takoj zaznali, da smo Slovenci. Pred Kraljevicco je poskušal pevodovja prestrči mal ovinek s tem, da je odletel preko zidane skarpne kolo pa se mu je vilo za brzotavni drogrom. Z največjo eleganco se je klub preklanemu kolenu pripeljal za nami v elegantno letoviško selišče, kjer mu je kroiač odrezal del hlačnice, da mu

je zakrpal koleno, koža se je pa medtem že sama ugnala.

Do semkaj smo našli 161 km. Ker se nismo pustili briti brez brivce, smo se s čolnom prepeljali na Krk. Štiri kolesa, 6 ljudi, mal čolnič, veter na morju nam ostanejo zapisani v skrivnem arhivu. Po $\frac{1}{2}$ uri smo se vkrcali na Vozu, kjer so nas navdušeno sprejeli slovenski vojak. Ob $\frac{1}{2}$ 20. uri smo privozili v Omišalj, krasno ležeče, prelepo obmorsko mestecce. Hoj, da ste videli otoško mladino! Vse se je gnetlo okoli nas vsak je hotel potipati kolo. »Bicikl, bicikl« je zaozilo po mestu in vsa mladež je vrela za nami. Črnooblečene ženske lepih obrazov so nam zatele odzdravljaje: »Boog«, možaki so nas prijazno pozdravljali. Pri Jadriniču smo našli celo ljubljansko kolonijo učiteljev in profesorjev, ki so nam najprijazneje preskrbeli prenočišča. Po večerji je naša pesem privabila v gostilno domačine in godca ki je privzdigal pete v pozno noč. Dekleta nikdar ne prihajajo v gostilno. Narod živi visoko moralno, vendar pa ob nedeljah pleše na javnem prostoru, ne da bi imeli količkaj medsebojnega stika. Dopoldne četrtega dne smo se kotali po morski vodi, občudujoč prelepo lego mesta. Le vsled konzerva-

tivnosti prebivalstva ni Omišalj že davno najlepše kopališče.

Po obedu smo se dolgo odpravljali. Petja zabave, poslavljanja, zadržavanja ni hotelo biti konca, dokler ni blagajnik resno pograbil svojega dvonožnega konja in hotel oditi. Omišalj! vzbudi jih zaspance, da se pridejo krepiti v tvoje franko-pansko selišče!

Široka cesta nas povede mimo Sv. Vida v mesto Krk. — 203 km. — Spotoma smo ogovarjali ljudi, ki so nas imeli za Čehe. (V Malenskem je namreč kar cela češka letna naselbina.) Nič jim ni šlo v um da smo Slovenci tudi v Jugoslaviji, nihče ni ničesar vedel o ljubljani. Kdo je kriv temu? Ljudje sede pred hišami, čakajo na dež, ogledujejo svoje ožgane poljske pridelke osmojene trte in zdihujejo po Reki in Sušaku. Bakar jim kar nič ni pogodu.

Krk (mesto) ima lično pristanišče, prav srečno lego. Ze pred mestom nas je ogovoril deček, razkladajoč nam, kako leno je bilo ob sokolskih dneh (župa Reka zadnjo nedeljo) in kar požiral je, ko smo mu pripovedovali o vsesokolskem zletu v Ljubljani.

(Dalje prihodnjič.)